

Az athéni demokrácia

A poliszok létrejötte

Helyszín: Balkán-félsziget déli része, Kis-Ázsia nyugati partvidéke, az Égei-tenger szigetei

A „polisz” jelentése: görög városközpontú állam, a városból és közvetlen környezetéből áll

A poliszok megalakulásának az ideje: i.e. 12. és 8. század között jönnek létre

Athén poliszja

Hely: Attikai-félsziget

Idő: i.e. 8. sz.

Az athéni demokrácia előzményei

- i.e.800 körül: királyság majd arisztokratikus köztársaság: az államhatalom gyakorlásának az a módja, amikor az államot a polgárok szűk csoportja vezeti, a lakosság többségét kizárják a hatalomgyakorlásból
arkhónok irányítanak: arisztokrata származású tisztségviselők
démosz: (köznép): kereskedők, kézművesek, parasztok (a kisebb vagyonnal rendelkezők) – nincsenek politikai jogaik
- a démosz küzdelme a politikai jogokért, állomásai Drakón: i.e. 621, a törvények írásba foglalása – ezzel gátat szab az önkényes ítélkezésnek, jöhetnek nagyon szigorú törvények, „drákói szigor”), Szolón: i.e. 594, az elszegényedett parasztok megmentésére az adósrabszolgaság elengedése és a lakosság vagyoni csoportokba sorolása – innentől ez az alapja a politikai jogoknak
- társadalmi feszültség alakul ki, a démosz és az arisztokrácia sem elégedett – Peisizisztratosz i.e. 560-527 között önkényuralommal magához ragadja a hatalmat (önkényuralom = türanniszt)
i.e. 510: az athéniak megdöntik a türanniszt

A demokrácia létrejötte, működése

- létrejött: i.e. 508: Kleiszthenész törvényei nyomán létrejön a demokrácia- az államhatalom gyakorlásának az a módja, melyben az állam minden polgárának joga van részt venni a döntések meghozatalában és a polgárjoggal rendelkezők vesznek részt a közösségi intézmények működtetésében is
- A demokrácia működése, intézményei
Az államszervezet alapja a phülé (= kerület). Athén területét 10 phülére (kerületre) osztotta Kleiszthenész, a phülé minden teljes jogú lakosa azonos jogokkal rendelkezett, származástól és vagyontól függetlenül.
A demokrácia intézményei:
népgyűlés(ekklészia) –itt minden 20 év feletti, athéni polgárjoggal rendelkező férfi személyesen jelenhet meg. Feladatai: a legfontosabb döntések meghozatala (pl. hadüzenet és békekötés), a törvények megalkotása
500-ak tanácsa (bulé), tagjait sorsolással választják évente a 10 phüleből (10x50 =500 főt)– feladatai: az államügyek folyamatos intézése, a törvények előkészítése és végrehajtása (tagjai 10 időszakban, egymást váltva tevékenykedtek).
esküdtbíróság (héliaia) tagjait sorsolással választják: évente 6000 fő, akik a bíraskodást végzik különféle bírói testületekben.
areioszpagosz (a volt arkhónok tanácsa) – feladata: bíraskodás (de feladataik nagy része az esküdtbíróságokhoz került)
tisztviselők: 1 évre választják őket, sorsolással – utána nem lehet őket újraválasztani (hogy ne legyen mód a hatalom tartós megragadására)
sztratégoszok: évente, szavazással (kivételesen, ! mivel ez a tisztviselés szakértelmet igényel, esetenként akár az állam léte, biztonsága függ tőle), phülénként 1-1 hadvezér – újraválaszthatóak
cserépszavazás (osztrakiszmosz) évente egyszer. Mindenki felírhatja egy cserépdarabra annak a polgárnak a nevét, akiről demokráciaellenes szándékot feltételez. Érvényes akkor, ha a szavazáson legalább 6000 athéni polgár részt vesz. A legtöbb szavazatot kapott személyt 10 évre száműzik, de vagyonát megtarthatja!

Az athéni társadalom

teljes jogú polgárok: kb. 14% - athéni polgárjoggal rendelkező felnőtt férfiak, mindkét szülő athéni polgár
családtagjaik: kb. 40%
metoikoszok-beköltözők: 10% - szabadok, másik poliszból Athénba költöznek, munkát vállalhatnak, vagyonuk lehet, de nincsenek politikai jogaik
rabszolgák: kb. 35% - minden joguktól megfosztott személyek, vagyontárgyként kezelik őket

A demokrácia fénykora

I.e. 5. sz. közepe, Periklész ideje – a kr. e. 5. sz. közepén hosszú ideig sztratégosz volt, nagyon népszerű. Nem mondhatjuk, hogy államfő volt, az athéni államnak nem volt államfője.